

Komercyjne operacje specjalistyczne

Odpowiedzialność ULC i operatora

Cel warsztatów

zwrócenie uwagi operatorom na nowe,
specyficzne wymagania,
wynikające
z rozporządzenia Komisji (UE) nr 965/2012
w odniesieniu do
operacji specjalistycznych

Nowe zasady postępowania

Operator – samodzielność i
odpowiedzialność

ULC – nadzór

Plan prezentacji

- ▶ Wymagania administracyjne
  - Terminy, przepisy i stosowalność
  - Zgłoszenie i zezwolenie
  - Działania Prezesa ULC
- ▶ Wymagania operacyjne
  - Typy operacji
  - Podstawowe wymagania
  - FAQ
  - Różnice pomiędzy AWC i SPO

Wymagania administracyjne

Dz.U.2003.168.1640

2005-10-25

2007-02-22

zm.

zm.

Dz.U.2005.197.1638

Dz.U.2007.18.111

§ 1

§ 1

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA INFRASTRUKTURY¹⁾

z dnia 2 września 2003 r.

w sprawie kontroli przestrzegania przepisów oraz decyzji z zakresu lotnictwa cywilnego

(Dz. U. z dnia 26 września 2003 r.)

Na podstawie art. 30 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. - Prawo lotnicze (Dz. U. Nr 130, poz. 1112) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa szczegółowe warunki i sposób wykonywania kontroli przestrzegania przepisów oraz decyzji z zakresu lotnictwa cywilnego, a także stosowane przy tym dokumenty i ich wzory.

§ 2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:]

- 1) jednostce kontrolowanej - rozumie się przez to podmioty, o których mowa w art. 27 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. - Prawo lotnicze;
- 2) kierownikowi jednostki kontrolowanej - rozumie się przez to odpowiednio kierownika jednostki kontrolowanej lub os
- 3) Urz
- 4) usta

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

awo lotnicze;

cywilnego, zwana dalej "kontrolą", jest

trolowanej;

§ 3

przeprov

2. k

1) kon

2) pro

3) spr

3. k

PODRĘCZNIK CERTYFIKACJI I NADZORU OPERACYJNEGO

PNO-965

Wydanie 1

Zmiana 1 z dnia 31.12.2014

Departament Operacyjno Lotniczy
Urząd Lotnictwa Cywilnego
ul. Flisa 2
02-247 Warszawa
tel. +48 22 5207273

UWAGA: Dokument kontrolowany w wersji elektronicznej.

ROZPORZĄDZENIE KOMISJI (UE) NR 965/2012

z dnia 5 października 2012 r.

*ustanawiające wymagania techniczne
i procedury administracyjne odnoszące się
do operacji lotniczych zgodnie
z rozporządzeniem Parlamentu
Europejskiego i Rady (WE) nr 216/2008*

(Dz.U. L 296, 25.10.2012, p.1)

USTAWA

z dnia 3 lipca 2002 r.

Prawo lotnicze¹⁾

Art. 27 – art. 30

KPA

Kodeks
postępowania
administracyjnego

29. wydanie

C-H-BECK

TWOJE PRAWO

Terminy i Przepisy

- ▶ 1 stycznia 2016 r. – *zgodnie z opt-out zgłoszonym przez Polskę*
- ▶ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 965/2012 z dnia 28 października 2012 r. ze zmianami:

Artykuł 1 Przedmiot i zakres:

3. Niniejsze rozporządzenie ustanawia także **szczegółowe przepisy dotyczące warunków i procedur dokonywania zgłoszeń przez operatorów prowadzących zarobkowe operacje specjalistyczne** i niezarobkowe operacje przy użyciu skomplikowanych statków powietrznych z napędem silnikowym, w tym niezarobkowe operacje specjalistyczne przy użyciu skomplikowanych statków powietrznych z napędem silnikowym, oraz sprawowania nadzoru nad nimi.

Przepisy

Artykuł 1 Przedmiot i zakres:

4. Niniejsze rozporządzenie ustanawia także szczegółowe **przepisy dotyczące warunków, w których niektóre zarobkowe operacje specjalistyczne wysokiego ryzyka podlegają wymogowi uzyskania zezwolenia** ze względów bezpieczeństwa, oraz warunków wydawania, utrzymywania, zmiany, ograniczenia, zawieszania lub cofania zezwoleń.

Przepisy

Artykuł 2 Definicje:

7. »operacje specjalistyczne« oznaczają **wszelkie operacje inne niż zarobkowy transport lotniczy**, w ramach których statki powietrzne wykorzystywane są do wykonywania specjalistycznej działalności takiej, jak działalność z zakresu rolnictwa, budownictwa, fotografii, miernictwa, obserwacji i patrolowania, reklamy powietrznej;

Przepisy

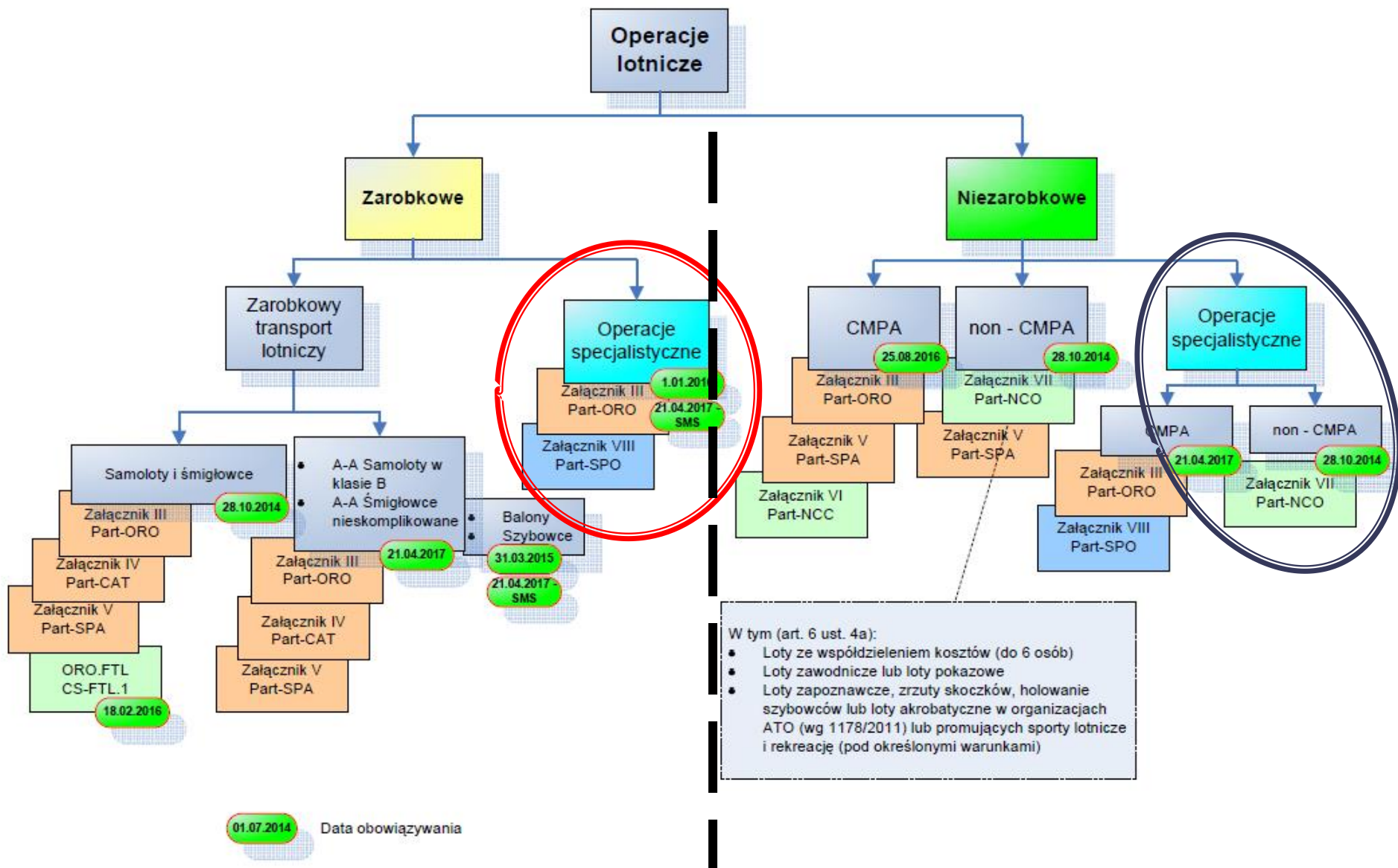
Artykuł 2 Definicje:

8. »zarobkowe operacje specjalistyczne wysokiego ryzyka« oznaczają **wszelkie zarobkowe operacje specjalistyczne przy użyciu statków powietrznych prowadzone nad obszarem, gdzie w sytuacji awaryjnej istnieje prawdopodobieństwo narażenia na niebezpieczeństwo osób trzecich na ziemi, lub według ustaleń właściwego organu dla miejsca, w którym operacja jest prowadzona – wszelkie zarobkowe operacje specjalistyczne przy użyciu statków powietrznych, które, ze względu na swoją specyfikę oraz środowisko lokalne, w którym są prowadzone, stwarzają wysokie ryzyko, w szczególności dla osób trzecich na ziemi;**

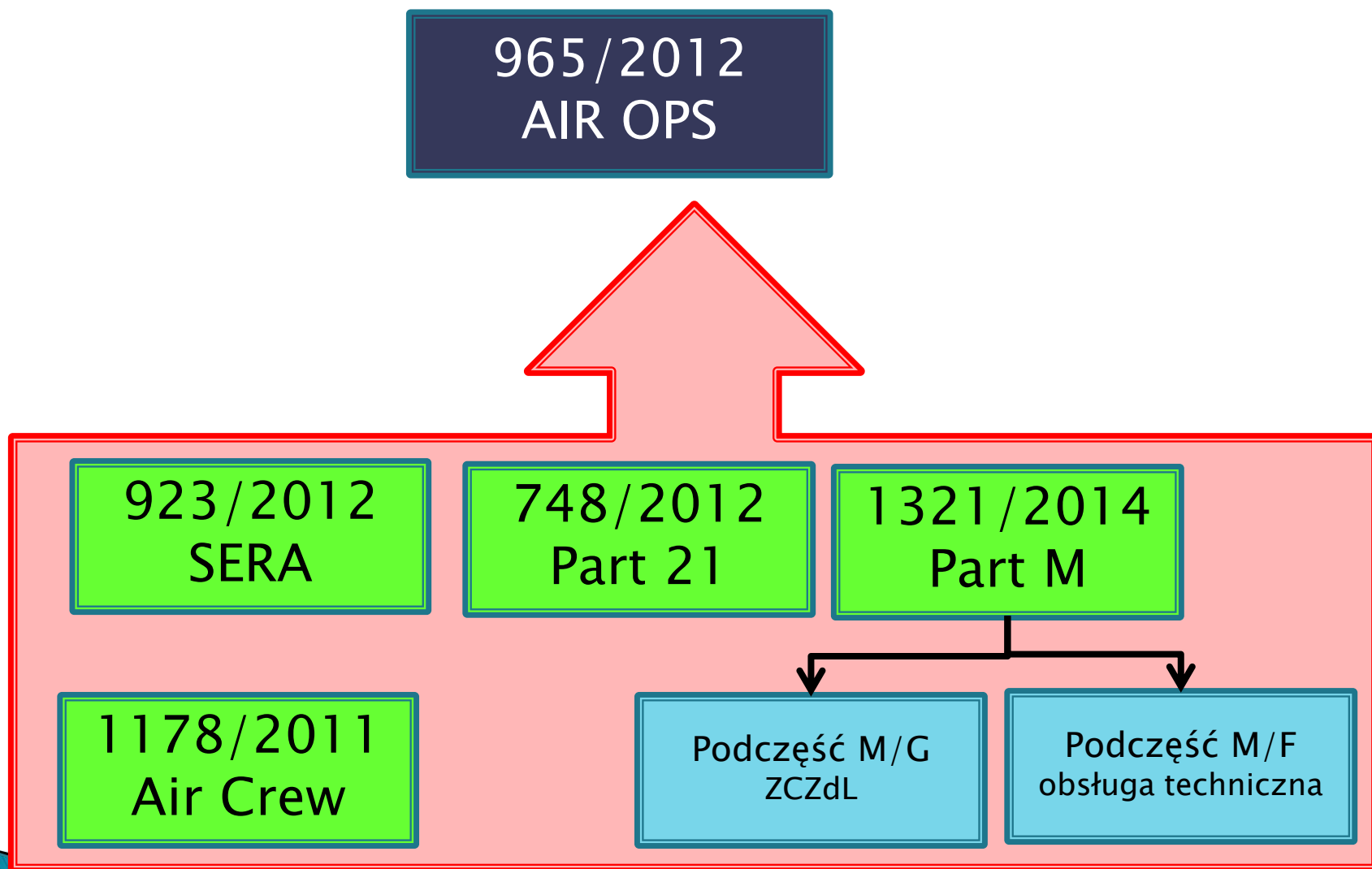
Przepisy

- ▶ Rozporządzenie 216/2008 :
  - Artykuł 3 Definicje
    - i) „użytkowanie komercyjne” oznacza użytkowanie statku powietrznego za wynagrodzeniem lub na zasadzie innego świadczenia wzajemnego, które jest odstępne publicznie lub, w przypadku gdy nie jest dostępne publicznie, następuje na mocy umowy między użytkownikiem a klientem, gdy klient nie ma kontroli nad użytkownikiem

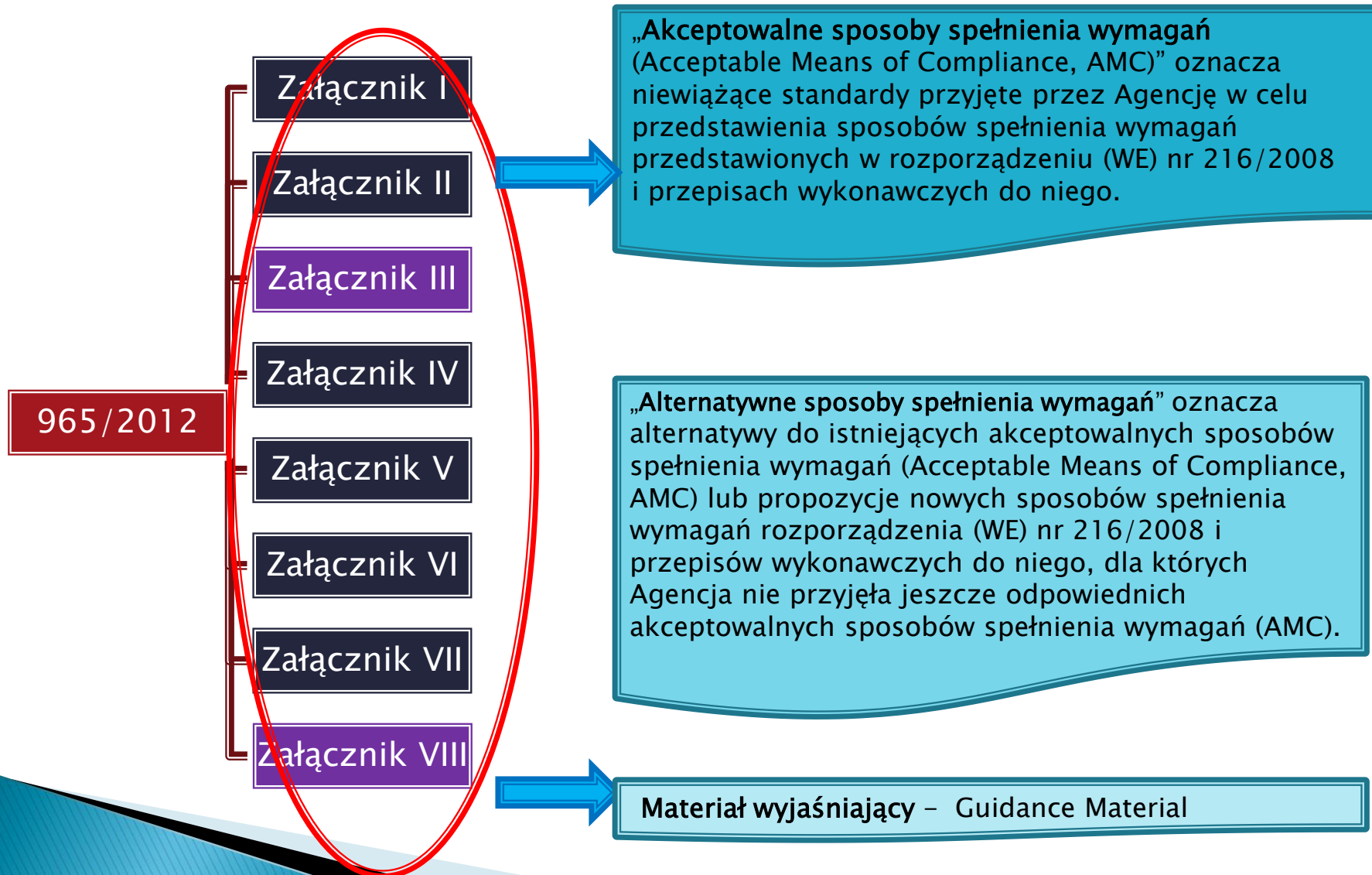
Przepisy

Przepisy uzupełniające

Struktura przepisów

Alternatywne sposoby spełnienia wymagań

ORO.GEN.120 Sposoby spełnienia wymagań

- a) [...]
- b) [...]
- c) Operator, który zobowiązany jest do zgłaszania swojej działalności, przekazuje właściwemu organowi wykaz alternatywnych sposobów spełnienia wymagań, z których korzysta na potrzeby stwierdzenia zgodności z rozporządzeniem (WE) nr 216/2008 i jego przepisami wykonawczymi.
- d) Jeżeli operator podlegający wymogowi uzyskania zezwolenia SPO pragnie zastosować alternatywne sposoby spełnienia wymagań, musi spełnić wymagania lit. b), jeśli takie alternatywne sposoby spełnienia wymagań wpływają na standardowe procedury operacyjne stanowiące część zezwolenia, oraz wymagania lit. c) w odniesieniu do zgłoszonej części swojej organizacji i operacji.

Przepisy

- ▶ Rozporządzenie nr 965/2012 oraz:
  - Załącznik III – Part ORO:
    - Załącznik ustanawia wymagania obowiązujące operatorów prowadzących ...[...] **b) zarobkowe operacje specjalistyczne**
      - ORO.GEN.[...], ORO.DEC.100, ORO.SPO.[...], ORO.MLR.[...]ORO.FC.[...]
  - Załącznik VIII – Part SPO:
    - **Przepisy załącznika mają zastosowanie do wszelkich operacji specjalistycznych**, w ramach których statki powietrzne wykorzystywane są do wykonywania specjalistycznej działalności z zakresu, między innymi, rolnictwa, budownictwa, fotografii, miernictwa, obserwacji i patrolowania, reklamy powietrznej.

Stosowalność

► Dotyczy:

- Statków powietrznych posiadających świadectwo zdatności do lotu zgodne z rozporządzeniem 748/2012:
  - Samoloty
  - Śmigłowce
  - Szybowce
  - Balony

Stosowalność

► Nie dotyczy:

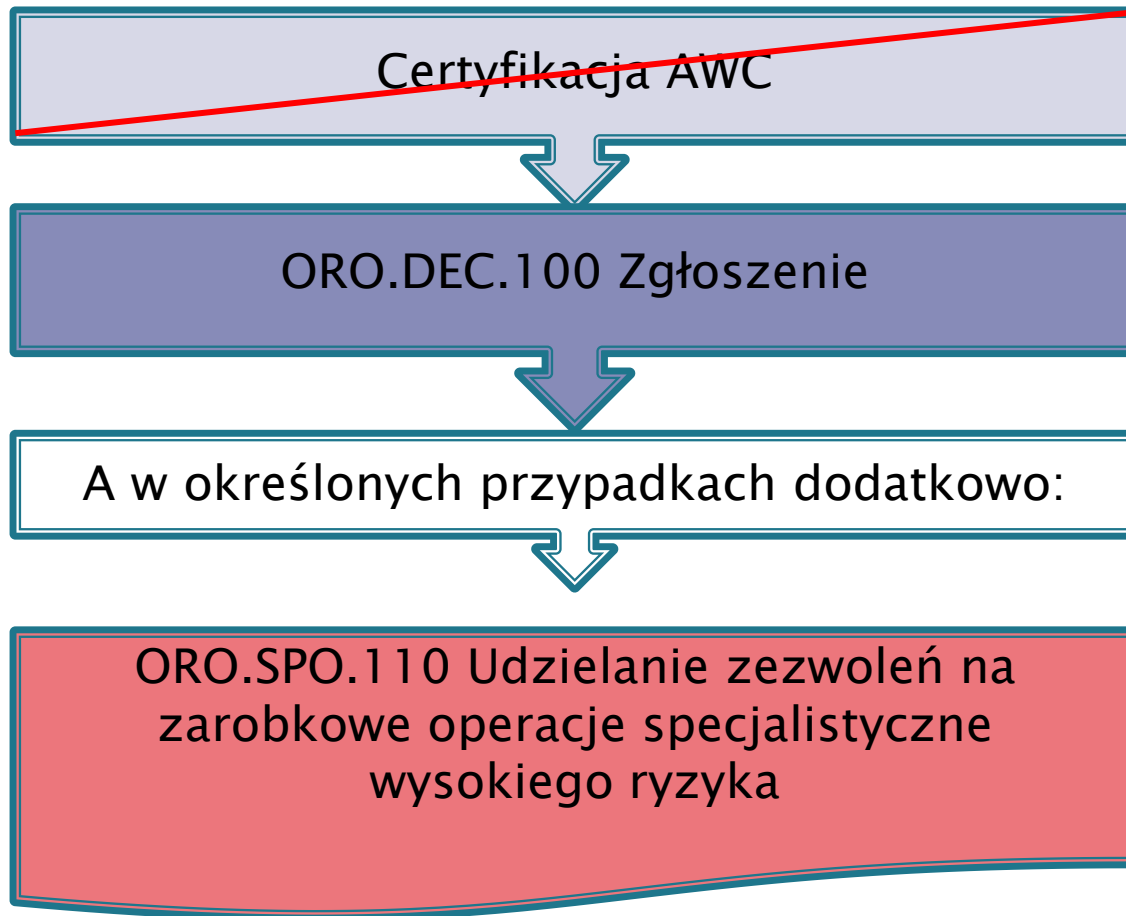
- Statków powietrznych z Aneksu II do rozporządzenia 216/2008

PL-6
lub
Rozp. z art. 33
ust. 2 ustawy
Prawo lotnicze
(odpowiednio)
– AWC wg
obecných
przepisów

- Balonów i sterowców na uwięzi
- Statków powietrznych lotnictwa państwowego – ppoż. i SAR

Zgłoszenie i zezwolenie

Zgłoszenie

► ORO.DEC.100 Zgłoszenie

Operator skomplikowanych statków powietrznych z napędem silnikowym wykonujący operacje niezarobkowe lub niezarobkowe operacje specjalistyczne oraz **operator wykonujący zarobkowe operacje specjalistyczne musi**:

- a) przedstawić właściwemu organowi wszelkie stosowne informacje przed rozpoczęciem działalności, korzystając z formularza znajdującego się w dodatku I do niniejszego załącznika;
- b) przekazać właściwemu organowi wykaz alternatywnych sposobów spełnienia wymagań, z których korzysta;
- c) zachować zgodność ze stosownymi wymaganiami oraz z informacjami podanymi w zgłoszeniu;
- d) niezwłocznie informować właściwy organ o wszelkich zmianach w swoim zgłoszeniu lub w sposobach spełnienia wymagań, z których korzysta, poprzez dostarczenie zmienionego zgłoszenia z wykorzystaniem formularza znajdującego się w dodatku I do niniejszego załącznika; oraz
- e) powiadomić właściwy organ o zaprzestaniu działalności.

Zgłoszenie

GM ORO.DEC.100

- ▶ Zgłoszenie ma na celu:
  - Potwierdzenie, że operator jest świadomy swojej odpowiedzialności w świetle obowiązujących przepisów oraz, że posiada wszystkie niezbędne zezwolenia
  - Poinformowanie właściwego nadzoru lotniczego o fakcie istnienia danego operatora
  - Umożliwienie organowi sprawowanie nadzoru zgodnie z ARO.GEN.300 i ARO.GEN.305

Zgłoszenie

Zgłoszenie jest załącznikiem do Part ORO i nie może być modyfikowane (treść, nie forma).

Wszelkie zmiany do zgłoszenia (formy) wymagają zmiany do Part ORO i przejścia przez europejski system legislacyjny.

Zgłoszenie – ATO lub AOC

Posiadacze certyfikatów
ATO lub AOC,

jeżeli chcą prowadzić SPO
dokonują zgłoszenia ORO.DEC.100

(uzyskują zezwolenie na SPO HR ORO.SPO.110)

Zezwolenie

ORO.SPO.110 Udzielanie zezwoleń na zarobkowe operacje specjalistyczne wysokiego ryzyka

- a) Operator wykonujący zarobkowe operacje specjalistyczne musi wystąpić o zezwolenie wydawane przez właściwy organ dla operatora i uzyskać je przed rozpoczęciem zarobkowej operacji specjalistycznej wysokiego ryzyka:
- 1) która jest przeprowadzana nad obszarem, gdzie w sytuacji awaryjnej **istnieje prawdopodobieństwo narażenia na niebezpieczeństwo osób trzecich na ziemi**; lub
  - 2) która – według ustaleń właściwego organu dla miejsca, w którym operacja jest prowadzona – ze względu na swoją specyfikę oraz środowisko lokalne, w którym jest prowadzona, **jest źródłem wysokiego ryzyka, w szczególności dla osób trzecich na ziemi**.

Zezwolenie

GM1 ORO.SPO.110 (a)

Bez względu na ubieganie się o zezwolenie na operacje specjalistyczne wysokiego ryzyka, każdy operator jest zobowiązany do złożenia właściwego zgłoszenia o wykonywaniu operacji specjalistycznych

GM2 ORO.SPO.110 (a)

Operator może się ubiegać o zezwolenie na operacje specjalistyczne wysokiego ryzyka dla pojedynczego lotu, serii lotów lub bez ograniczonego czasu ważności, w zależności od przewidywanego typu operacji

Zezwolenie

b) Operator przedstawia właściwemu organowi następujące informacje:

- 1) oficjalną nazwę i nazwę handlową, adres oraz adres korespondencyjny wnioskodawcy;
- 2) opis systemu zarządzania, w tym strukturę organizacyjną;
- 3) opis proponowanej działalności, w tym typ/typy oraz liczbę statków powietrznych, które mają być eksploatowane;
- 4) dokumentację dotyczącą oceny ryzyka oraz odpowiednie standardowe procedury operacyjne, wymagane na podstawie SPO.OP.230;
- 5) oświadczenie, że całość dokumentacji wysłanej właściwemu organowi została sprawdzona przez operatora i uznana za spełniającą stosowne wymagania.

c) Wniosek o wydanie zezwolenia lub wprowadzenie do niego zmiany składa się w formie i w sposób ustalony przez właściwy organ, z uwzględnieniem stosownych wymagań rozporządzenia (WE) nr 216/2008 i jego przepisów wykonawczych.

Zgłoszenie + Zezwolenie

Zgłoszenie i Zezwolenie *

ZAWSZE muszą się znajdować na pokładzie statku powietrznego

ZAWSZE muszą być aktualne
(kopie tych dokumentów)

* O ile dotyczy danego operatora

Terminy

Zgłoszenia lub wnioski o zezwolenie na wykonywanie operacji specjalistycznych wysokiego ryzyka będzie można składać już w tym roku, ale operacje będzie można wykonywać dopiero od

1 stycznia 2016 r.

Terminy

- ▶ Wzory zgłoszenia SPO i wniosku o SPO HR będą opublikowane na stronie ULC jesienią br.

Działania Prezesa ULC

Part ARO

Obowiązki nałożone przez prawodawcę
na nadzór lotniczy, czyli:

*co w przypadku SPO może i musi
spełnić Prezes ULC*

Działania Prezesa ULC

ARO.GEN.300 Nadzór

- a) Właściwy organ sprawdza:
1. spełnienie wymagań mających zastosowanie do organizacji lub rodzajów operacji, przed wydaniem, stosownie do przypadku, certyfikatu, zatwierdzenia lub zezwolenia;
  2. ciągłe spełnianie stosownych wymagań przez organizacje, które certyfikował, operacje specjalistyczne, na które udzielił zezwolenia, oraz organizacje, od których otrzymał zgłoszenie;
  3. [...]
  4. wdrożenie odpowiednich środków bezpieczeństwa nakazanych przez właściwy organ, określonych w ARO.GEN.135 lit. c) i d).

Działania Prezesa ULC

ARO.GEN.300 Nadzór

b. Sprawdzenie to musi:

1. [...]
2. [...]
3. opierać się na audytach i inspekcjach, w tym inspekcjach na płycie i inspekcjach niezapowiedzianych; oraz
4. dostarczać właściwemu organowi dowodów potrzebnych w razie konieczności podjęcia dalszych działań, w tym środków przewidzianych w ARO.GEN.350 i ARO.GEN.355

Działania Prezesa ULC

ARO.GEN.305 Program nadzoru

- d) przypadku organizacji **zgłaszających** swoją działalność właściwemu organowi program nadzoru uwzględnia specyfikę organizacji, złożoność prowadzonej przez nią działalności i wyniki wcześniejszych działań nadzorczych oraz ocenę ryzyka związanego z rodzajem prowadzonej działalności. Program ten obejmuje audyty i inspekcje, w tym, stosownie do przypadku, inspekcje na płycie i inspekcje niezapowiedziane.

Działania Prezesa ULC

AMC 1 ARO.GEN.305(d)

- ▶ CNO bazuje na kryteriach wymienionych w ARO.GEN.305 (d)
- ▶ CNO uwzględnia rodzaj zgłoszonej operacji oraz zatwierdzenia specjalne
- ▶ CNO uwzględnia analizę ryzyka prowadzoną przez nadzór
- ▶ CNO bazuje na cyklu rocznym – w ciągu 12 m-cy 1-szy audyt
- ▶ Minimum 1 audyt w ciągu kolejnych 48 miesięcy
- ▶ W ramach CNO również niezapowiedziane inspekcje

Działania Prezesa ULC

ARO.GEN.305 Program nadzoru

d1) W przypadku organizacji posiadających zezwolenie na **operacje specjalistyczne** program nadzoru opracowuje się zgodnie z lit. d) oraz uwzględnia się w nim również przebieg wcześniejszego i obecnego postępowania o udzielenie zezwolenia oraz okres ważności zezwolenia.

Działania Prezesa ULC

AMC 1 ARO.GEN.305 (d1)

- ▶ CNO bazuje na analizie ryzyka związanego z udzielonym zezwoleniem, opracowanej przez operatora, oraz zdolnościami operatora do zarządzania tym ryzykiem
- ▶ Cykl CNO nie dłuższy niż 24 miesiące
- ▶ Wydłużenie cyklu nadzoru do 48 miesięcy – jeżeli poprzedni cykl wykazał zdolność operatora do właściwego zarządzania ryzykiem
- ▶ Zezwolenie na określony czas – cykl CNO powinien zmieścić się w limicie czasowym
- ▶ Zezwolenie jednorazowe – można nie prowadzić audytów lub inspekcji
- ▶ Operacje w kraju członkowskim – audyty uzgodnione z właściwym nadzorem
- ▶

Działania Prezesa ULC

ARO.GEN.345 Zgłoszenie – organizacje

- a) Otrzymawszy zgłoszenie od organizacji prowadzącej lub zamierzającej prowadzić działalność, w przypadku której takie zgłoszenie jest wymagane, właściwy organ sprawdza, czy zgłoszenie to zawiera wszystkie informacje wymagane zgodnie z częścią ORO oraz przekazuje danej organizacji potwierdzenie odbioru zgłoszenia.
- b) Jeżeli dane zgłoszenie nie zawiera wymaganych informacji lub zawiera informacje świadczące o niezgodności ze stosownymi wymaganiami, właściwy organ powiadamia organizację o tej niezgodności i zwraca się do niej o dodatkowe informacje. W razie konieczności właściwy organ przeprowadza inspekcję w danej organizacji. Jeżeli dana niezgodność zostanie potwierdzona, właściwy organ podejmuje działania zgodnie z częścią ARO.GEN.350.

Działania Prezesa ULC

ARO.GEN.350 Nieprawidłowości i działania naprawcze — organizacje

- a) Właściwy organ odpowiedzialny za sprawowanie nadzoru zgodnie z ARO.GEN.300 lit. a) posiada system analizy nieprawidłowości pod kątem ich znaczenia dla bezpieczeństwa.
- b) Właściwy organ stwierdza nieprawidłowości **poziomu 1** w przypadku wykrycia znaczących niezgodności ze stosownymi wymaganiami rozporządzenia (WE) nr 216/2008 i jego przepisów wykonawczych, procedurami i instrukcjami organizacji, warunkami zatwierdzenia, certyfikatu lub zezwolenia na operacje specjalistyczne, bądź z treścią zgłoszenia, które obniżają ogólne bezpieczeństwo lub poważnie zagrażają bezpieczeństwu lotu.

Działania Prezesa ULC

ARO.GEN.350 Nieprawidłowości i działania naprawcze — organizacje

Do nieprawidłowości poziomu 1 należą:

- 1) nieudzielenie właściwemu organowi dostępu do obiektów organizacji określonych w ORO.GEN.140 podczas zwykłych godzin pracy po dwóch pisemnych żądaniach;
- 2) uzyskanie lub utrzymanie ważności certyfikatu lub zezwolenia na operacje specjalistyczne organizacji poprzez fałszowanie przedkładanej dokumentacji;
- 3) dowody nadużyć lub nieuprawnionego użycia certyfikatu lub zezwolenia na operacje specjalistyczne organizacji; oraz
- 4) brak kierownika odpowiedzialnego.

Działania Prezesa ULC c.d

ARO.GEN.350 Nieprawidłowości i działania naprawcze — organizacje

- ▶ Nieprawidłowości poziomu 2
- ▶ Informacja dla operatora – program naprawczy
- ▶ Brak realnego programu lub jego niezrealizowanie – 2 przechodzi w 1

Działania Prezesa ULC

ARO.GEN.350 Nieprawidłowości i działania naprawcze — organizacje

d) 1)

W przypadku nieprawidłowości poziomu 1 właściwy organ niezwłocznie podejmuje odpowiednie działania zmierzające do zakazania lub ograniczenia działalności albo, stosownie do sytuacji, do cofnięcia bądź ograniczenia lub zawieszenia, w całości lub części, certyfikatu, zezwolenia na operacje specjalistyczne lub szczególnego zatwierdzenia, zależnie od zakresu stwierdzonych nieprawidłowości poziomu 1, aż do podjęcia przez organizację udanych działań naprawczych.

Wymagania operacyjne

Operacje specjalistyczne

Lista operacji specjalistycznych (GM1 SPO.GEN.005):

- ▶ Operacje śmigłowcowe z ładunkiem zewnętrznym
- ▶ Operacje patrołowania ze śmigłowca
- ▶ Operacje z „podwieszonym człowiekiem”
- ▶ Operacje spadochronowe i na akrobacje spadochronowe
- ▶ Loty agro
- ▶ Loty na fotografowanie z powietrza
- ▶ Holowanie szybowców
- ▶ Reklama powietrzna
- ▶ Loty na kalibrowanie
- ▶ Prace budowlane, w tym naciąganie lin energetycznych, przecinanie drzew z powietrza (piłami)

Operacje specjalistyczne

Lista operacji specjalistycznych (GM1 SPO.GEN.005) cd.:

- ▶ Prace przy wyciekach ropy naftowej
- ▶ Operacje wywoływania lawin
- ▶ Loty na pomiary, w tym loty fotogrametryczne, kontrolowanie z powietrza zanieczyszczeń
- ▶ Loty dla mediów, tv i kręcenie filmów z powietrza
- ▶ Loty na specjalne okazje, w tym loty na pokazach lotniczych i podczas zawodów lotniczych
- ▶ Loty akrobacyjne
- ▶ Przepędzanie stad zwierząt, loty na ratowanie zwierząt i zrzut szczepionek dla zwierząt z powietrza
- ▶ Pogrzeby morskie
- ▶ Loty badawcze
- ▶ Loty na wywoływanie deszczu

Dodatkowe kryteria

Inne operacje specjalistyczne – kryteria:

- ▶ Statek powietrzny w celu wykonania misji wykonuje lot blisko powierzchni ziemi
- ▶ Statek powietrzny musi wykonać nietypowe manewry
- ▶ Do wykonania zadania statek powietrzny musi być wyposażony w specjalne urządzenia, które pogarszają jego manewrowość
- ▶ Podczas lotu ze statku powietrznego uwalniane są substancje, które są szkodliwe lub wpływają na manewrowość statku powietrznego
- ▶ Zewnętrzny ładunek jest podnoszony lub ciągnięty przez statek powietrzny
- ▶ Podczas lotu osoby wchodzą do statku powietrznego lub go opuszczają
- ▶ Loty reklamowe – zależy od celu lotu

SPO HR – do dyskusji

- ▶ agro – uwalnianie pestycydów na bardzo małych wysokościach, gwałtowna zmiana wyważenia i ciężaru, co wpływa na manewrowość statku powietrznego
- ▶ związane z pracami budowlanymi, z uwzględnieniem operacji naciągania linii energetycznych i wycinką gałęzi
- ▶ związane z detonacją lawin
- ▶ polegające na przenoszeniu ładunku na zewnątrz śmigłowca
- ▶ akrobacyjne – w zależności od wysokości wykonywanych manewrów, ale zazwyczaj to się odbywa b. blisko ziemi
- ▶ zrzuty skoczków w tandemie – dwóch skoczków na jednym otwartym spadochronie, duża wysokość, jeden skoczek z zerowym doświadczeniem
- ▶ związane z przewożeniem osób na zewnątrz statku powietrznego – to dotyczy konserwacji linii energetycznych
- ▶ Loty, podczas których osoby wchodzą lub wychodzą ze statku powietrznego podczas lotu
- ▶ wykonywane w terenie zurbanizowanym lub związane z podnoszeniem lub opuszczaniem ciężarów – np. stawianie masztów lub elementów dachów przez śmigłowce
- ▶ wszystkie loty wykonywane w odległościach mniejszych niż 50 m od przeszkód terenowych np. patrolowanie linii energetycznych
- ▶ Loty, w ramach których wymagane jest mocowanie wyposażenia znacznie ograniczającego manewrowość samolotu
- ▶ Loty, podczas których wykonuje się nietypowe manewry

Instrukcja operacyjna

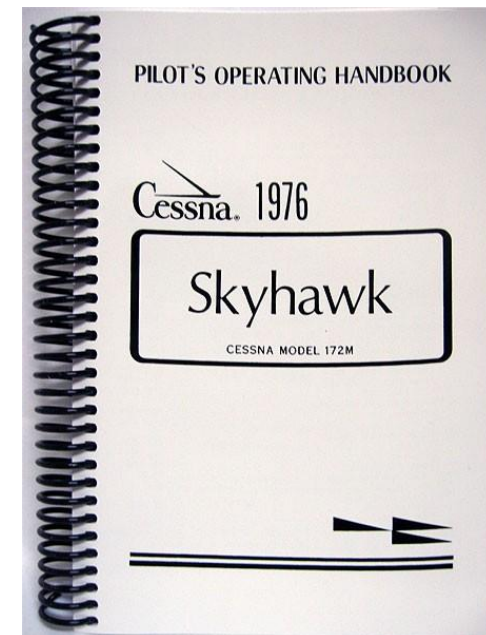
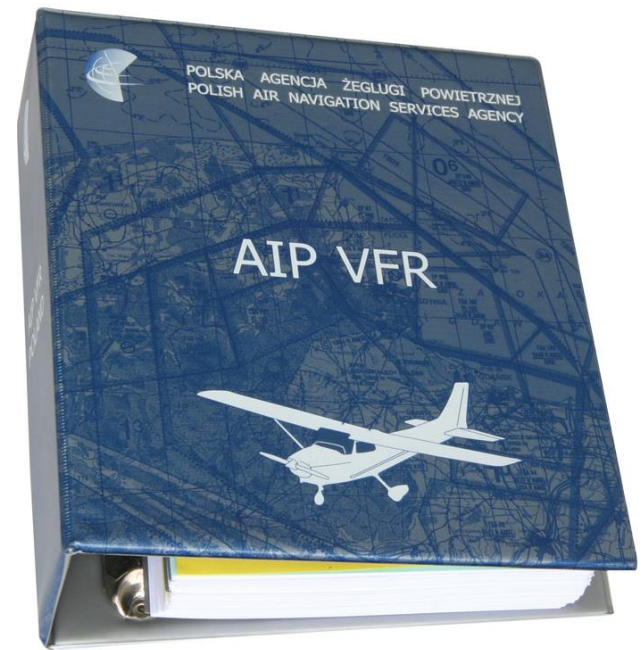
- ▶ ORO.GEN.110 Obowiązki operatora
  - (b) każdy lot jest wykonywany zgodnie z postanowieniami instrukcji operacyjnej
- ▶ ORO.MLR.100 Instrukcja operacyjna – zasady ogólne
  - Zgodna ze zgłoszeniem lub zezwoleniem SPO
  - Aktualizowana
  - Zmiany dotyczące SOP objętych zezwoleniem – uprzednie zatwierdzenie
  - Kwestie bezpieczeństwa – opublikować zmiany i wystąpić o zatwierdzenie
  - Wprowadzanie zmian i poprawek wymaganych przez organ
  - Wspólny język w I.O
  - Czynniki ludzkie

Instrukcja operacyjna

- ▶ AMC 4 ORO.MLR.100 Instrukcja operacyjna – zawartość
  - Cz. A:
    - Rozdziały 0 – 7 – zgodnie z AMC3 ORO.MLR.100
    - Dodatkowo – w rozdziale 6 – dodano pkt. 6.2 dot. DG używanych w operacjach
    - Rozdział 8 – dostosowany do specyfikacji SPO
    - Rozdziały 9–10 – b/z
    - Rozdz. 11 – dostosowany do specyfikacji SPO
    - Rozdz. 12 – dodatkowe informacje dot. specyfikacji SPO (np. zgody na loty na małej wysokości)
    - Rozdz. 13 – leasing – jak w CAT

▶ AMC 4 ORO.MLR.100 Instrukcja operacyjna – zawartość

- Cz. B:
  - Rozdziały 0 – 1 oraz 7 – 8 – zgodnie z AMC3 ORO.MLR.100
  - Pozostałe rozdziały uwzględniają specyfikę SPO, w tym zadania dla specjalistów zadaniowych
- Cz. C:
  - zgodnie z AMC3 ORO.MLR.100 – z uwzględnieniem specyfiki SPO i rejonu działania
- Cz. D:
  - Zasady prowadzenia szkoleń uwzględniają, oprócz personelu latającego, specjalistów zadaniowych wykonujących zadania na ziemi jak i w powietrzu – zgodnie z PART.ORO, Part. SPO, Part.SPA.DG

- ▶ Rozporządzenie 216/2008 z dnia 20 lutego 2008 r.:
  - Załącznik IV „Zasadnicze wymagania dotyczące operacji lotniczych, o których mowa w art. 8”:

- Pkt 8 a 3 (i):
  - Użytkownik musi przygotować MEL lub dokument równoważny [...]

- ▶ ORO.MLR.105 Wykaz wyposażenia minimalnego:

- (a) wykaz wyposażenia minimalnego przygotowuje się zgodnie z pkt 8.a.3 załącznika IV do rozporządzenia 216/2008 [...]
- (b) MEL oraz wszelkie poprawki do niego są zatwierdzane przez właściwy organ

The logo consists of the letters 'MEL' in a bold, black, sans-serif font. The letters are slightly shadowed, giving them a 3D appearance as if they are floating above a surface.

Minimum Equipment List

WYKAZ WYPOSAŻENIA MINIMALNEGO

DLA OPERACJI SAMOLOTU TYPU:

**CESSNA T206H
Z SILNIKIEM TEXTRON LYCOMING
TIO-540-AJ1A**

MEL

SPO.IDE.A. (H.)(S.)(B.)105 Minimalne wyposażenie do lotu

- ▶ Lotu nie rozpoczyna się w przypadku, gdy jakiegokolwiek urządzenie, element wyposażenia lub funkcja statku powietrznego wymagane do wykonania zamierzonego lotu nie działają lub gdy ich brakuje, chyba że:
  - a) Statek powietrzny jest użytkowany zgodnie z wykazem wyposażenia minimalnego (MEL), o ile taki wykaz został opracowany;
  - b) w przypadku skomplikowanych statków powietrznych z napędem silnikowym oraz wszelkich sttków poiwetrznych użytkowanych w operacjach zarobkowych operator uzyskał od właściwego organu zatwierdzenie na użytkowanie samolotu w ramach ograniczeń głównego wykazu wyposażenia minimalnego (MMEL); lub
  - c) statek powietrzny lot posiada pozwolenie na loty wydane zgodnie ze stosownymi wymaganiami dotyczącymi zdatności do lotu.
- ▶ Należy również uwzględnić wymagania wynikające z Part.M.A.403

Zatwierdzenia szczególne

WNIOSEK

Zatwierdzenia szczególne

SPA.GEN.100 Właściwy organ

- a) Organem właściwym do wydawania zatwierdzeń szczególnych jest:
  - (1) W przypadku operatora wykonującego zarobkowe operacje – organ państwa członkowskiego, w którym posiada on główne miejsce prowadzenia działalności

SPA.GEN.105 wniosek o wydanie szczególnego zatwierdzenia

- b) Operator dokumentuje właściwemu organowi:
  - (1) zgodność z wymaganiami stosownej podczęści
  - (2) Uwzględnienie stosownych elementów określonych w obowiązkowej części danych dotyczących zgodności operacyjnej ustalonych zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 748/2012
- c) Operator zachowuje dokumenty dotyczące wymagań określonych w lit. a (wniosek z załącznikami) i lit. b co najmniej przez czas trwania operacji wymagającej szczególnego zatwierdzenia lub, w stosownych przypadkach, zgodnie z wymaganiami załącznika III (Part ORO).

Zatwierdzenia szczególne

SPA.GEN.110 Uprawnienie operatora posiadającego szczególne zatwierdzenie

Zakres działalności, którą operator ma prawo wykonywać na podstawie zatwierdzenia, zostaje udokumentowany i określony:

- a) [AOC] – w specyfikacjach operacyjnych
- b) W odniesieniu do wszystkich pozostałych operatorów – w wykazie zatwierdzeń szczególnych

SPA.GEN.115 zmiany szczególnego zatwierdzenia

Wymagają uprzedniego zatwierdzenia

SPA.GEN.120 Utrzymanie ważności szczególnego zatwierdzenia

- ▶ Wydawane na czas nieokreślony
- ▶ Ważne – operator przestrzega wymagań dotyczących zatwierdzenia oraz danych dotyczących zgodności operacyjnej zgodnie z 748/2012

Zatwierdzenia szczególne

- ▶ Wykaz możliwych zatwierdzeń szczególnych:
  - PBN – dla RNAV5 (B-RNAV) nie wymaga się szczególnego zatwierdzenia
  - RVSM
  - LVO:
    - LVTO
    - LTS CAT I
    - CAT II
    - OTS CAT II
    - CAT III
  - DG
  - NVIS (śmigłowce)

Obowiązki operatora

▶ ORO.GEN.110

- (c)operator ustanawia i utrzymuje system sprawowania kontroli operacyjnej nad każdym lotem wykonywanym zgodnie z warunkami [...] zezwolenie SPO albo zgłoszenia
- (h) operator ustanawia system list kontrolnych dla każdego typu statku powietrznego – warunki normalne, nienormalne i awaryjne
- (i)procedury planowania lotu – osiągi SP i ograniczenia operacyjne oraz warunki na trasie lotu, w miejscu operacji lotniczej i na odpowiednich lotniskach. Zapisane w I.O.

System zarządzania

▶ ORO.GEN.200

- a) Operator ustanawia, wdraża i utrzymuje system zarządzania, który obejmuje:
- 1) wyrażnie określone zakresy obowiązków i odpowiedzialności w ramach struktury operatora, w tym bezpośrednią odpowiedzialność za bezpieczeństwo spoczywającą na kierowniku odpowiedzialnym;
  - 2) opis ogólnej filozofii i zasad postępowania operatora w zakresie bezpieczeństwa, które określa się mianem polityki bezpieczeństwa;
  - 3) określenie zagrożeń dla bezpieczeństwa lotniczego stwarzanych przez działalność operatora, ocenę tych zagrożeń oraz sposób zarządzania towarzyszącym im ryzykiem, w tym podejmowanie działań zmniejszających ryzyko i weryfikujących skuteczność zarządzania;
  - 4) utrzymywanie personelu przeszkolonego i fachowego w zakresie wykonywania powierzonych mu zadań;
  - 5) dokumentację wszystkich kluczowych procesów systemu zarządzania, w tym procesu uświadamiania personelowi jego obowiązków oraz procedury wprowadzania zmian do tej dokumentacji;
  - 6) stanowisko ds. monitorowania spełniania przez operatora odpowiednich wymagań. W procesie monitorowania zgodności z wymaganiami uwzględnia się system przekazywania informacji o nieprawidłowościach do kierownika odpowiedzialnego, co ma zapewnić skuteczne wdrożenie koniecznych działań naprawczych; oraz
  - 7) wszelkie dodatkowe wymagania przewidziane odpowiednimi podczęściami niniejszego załącznika lub innych stosownych załączników.
- b) System zarządzania musi odpowiadać rozmiarowi operatora oraz charakterowi i złożoności prowadzonej przez niego działalności, z uwzględnieniem ryzyka i zagrożeń związanych z tą działalnością.

Załoga lotnicza i czas pracy

- ▶ Podczęść FC – załoga lotnicza
- ▶ Sekcja 1 – wymagania wspólne
  - Dotyczą każdego rodzaju operacji lotniczych
  - Wymagają opracowania odpowiednich procedur w I.O.
- ▶ Sekcja 3 – wymagania dodatkowe dla SPO
- ▶ Podczęść FTL – czas lotu i służby, wypoczynek
  - ORO.FTL.110 – obowiązki operatora:
    - Plany służby
    - Okresy pełnienia czynności
    - Czasy zgłaszania się
    - Okresy wypoczynku
- ▶ Czas pracy – ustawa Prawo lotnicze art. 103d

Wspólne wymagania

ORO.SPO.100

a) ORO.AOC.135, ORO.AOC.140, ORO.AOC.150

ORO.AOC.135:

- Wymagania dotyczące personelu
  - Operacje lotnicze
  - Szkolenie załóg
  - Operacje naziemne
  - Zarządzanie ciągłą zdadnością (o ile wymagane przez Part M)
- Ocena kompetencji personelu – **OPERATOR!!!**
- Ocena kompetencji – zgodnie z ustanowionym systemem zarządzania

Wspólne wymagania

ORO.SPO.100

a) ORO.AOC.135, ORO.AOC.140,
ORO.AOC.150

ORO.AOC.140:

- Wymagania dotyczące infrastruktury:
  - Zaplecze wsparcia operacyjnego
  - Odpowiednia powierzchnia dla personelu

ORO.AOC.150

- Operator opracowuje:
  - Proces opracowywania
  - System dystrybucji

Wspólne wymagania c.d

ORO.SPO.100

b) CofA 748/2012 lub leasing

c) Leasing – **ZATWIERDZENIE PREZESA ULC!!!**

1) TCO wet-lease

- i. Bezpieczeństwo i CZdL zgodne z 2043/2003 i 965/2012
- ii. TCO CofA zgodne z zał. 8 do ICAO
- iii. Leasing ≤ 7 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy

2) TCO dry-lease

- i. Potrzeba operacyjna – nie ma w UE
- ii. Leasing ≤ 7 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy
- iii. Zgodność z 2042/2003
- iv. Wyposażenie SP zgodnie z Part.SPO

Part SPO

- ▶ SPO.GEN.105 Obowiązki załogi
  - 8 punktów z odwołaniami do 216/2008 lub ORO.FTL
- ▶ SPO.GEN.106 Obowiązki specjalistów zadaniowych:
  - Określa się w SOP
- ▶ SPO.GEN.107 Obowiązki dowódcy
  - Wszystkie obowiązki zebrane w jednym miejscu – czytelność
  - Dodatkowo w SPO.GEN.108 Obowiązki i uprawnienia dowódcy balonu
- ▶ SPO.GEN.130 Przenośne urządzenia elektroniczne
  - Operator określa jakie PED i w jakich warunkach mogą/nie mogą być używane

Part SPO

SPO.GEN.150 Transport materiałów niebezpiecznych

a) Transport materiałów niebezpiecznych drogą lotniczą odbywa się zgodnie z załącznikiem 18 do konwencji chicagowskiej, ostatnio zmienionej i uzupełnionej przepisami Instrukcji technicznych dla bezpiecznego transportu materiałów niebezpiecznych drogą lotniczą (ICAO Dok. 9284-AN/905), łącznie z suplementami, dodatkami i erratami do tych instrukcji.

b) Materiały niebezpieczne są transportowane wyłącznie przez operatora zatwierdzonego zgodnie z przepisami podczęści G w załączniku V (część SPA) do rozporządzenia (UE) nr 965/2012, chyba że:

- 1) nie podlegają one przepisom Instrukcji technicznych zgodnie z częścią 1 tych instrukcji;
- 2) są przenoszone przez specjalistów zadaniowych lub członków załogi albo znajdują się w bagażu oddzielonym od jego właściciela, zgodnie z przepisami części 8 Instrukcji technicznych;
- 3) są potrzebne na pokładzie statku powietrznego do celów specjalistycznych, zgodnie z Instrukcjami technicznymi;
- 4) są wykorzystywane w celu łatwiejszego zapewnienia bezpieczeństwa lotu, w sytuacji gdy ich obecność na pokładzie statku powietrznego jest uzasadniona, gdyż zapewnia ich natychmiastową dostępność dla celów operacyjnych, niezależnie od tego, czy takie artykuły lub substancje są wymagane lub przewidziane do użycia w związku z danym lotem.

Part SPO

- c) Operator ustanawia procedury zapewniające podjęcie wszelkich uzasadnionych środków w celu zapobieżenia nieumyślnemu wniesieniu materiałów niebezpiecznych na pokład.
- d) Operator dostarcza swojemu personelowi niezbędnych informacji umożliwiających im wykonywanie obowiązków zgodnie z przepisami Instrukcji technicznych.
- e) W zakresie zgodnym z Instrukcjami technicznymi operator niezwłocznie zgłasza właściwemu organowi oraz odpowiedniemu organowi państwa zdarzenia:
  - 1) wszelkie wypadki lub incydenty z udziałem materiałów niebezpiecznych;
  - 2) znalezienie materiałów niebezpiecznych przenoszonych przez specjalistów zadaniowych lub członków załogi, bądź w ich bagażu, w przypadku gdy nie jest to zgodne z przepisami części 8 Instrukcji technicznych.
- f) Operator zapewnia przekazywanie specjalistom zadaniowym informacji o materiałach niebezpiecznych.
- g) Operator zapewnia, by w punktach przyjmowania ładunków były umieszczone informacje dotyczące transportu materiałów niebezpiecznych zgodnie z wymaganiami określonymi w Instrukcjach technicznych.

Part SPO

SPO.GEN.155 Uwolnienie materiałów niebezpiecznych

- ▶ Podczas uwalniania materiałów niebezpiecznych operator nie może użytkować statku powietrznego nad gęsto zaludnionymi obszarami miast, wsi lub osad bądź nad zbiorowiskami ludzi na otwartej przestrzeni.

SPO.GEN.160 Przewóz i użycie broni

- ▶ Operator dopilnowuje, by broń noszona podczas lotu w celu wykonania zadania specjalistycznego była zabezpieczona, kiedy nie znajduje się w użyciu.
- ▶ Specjalista zadaniowy używający broni podejmuje wszelkie środki niezbędne do wyeliminowania zagrożenia dla statku powietrznego bądź osób znajdujących się na jego pokładzie lub na ziemi.

Part SPO

Podczęść B – Procedury operacyjne:

SPO.OP.110 Minima operacyjne lotniska – A&H

(a) (2) – w przypadku wykonywania operacji przy ograniczonej widzialności muszą być zatwierdzone przez właściwy organ zgodnie z podczęścią E w załączniku V (Part SPA)

Part SPO

Podczęść B – Procedury operacyjne:

SPO.OP.135 Odprawa za zakresu bezpieczeństwa

- (a) Operator dopilnowuje, by przed startem specjaliści zadaniowi przeszli odprawę związaną z:
  - 1) Procedurami awaryjnymi i wyposażeniem awaryjnym
  - 2) Procedurami operacyjnymi dotyczącymi danego zadania specjalistycznego (przed każdym lotem lub serią lotów)
- (b) Odprawę, o której mowa w lit. a pkt 2, można zastąpić programem szkolenia wstępnego i okresowego. W takim przypadku operator ustala również wymagania dotyczące bieżącej praktyki.

Part SPO

Podczęść B – Procedury operacyjne:

SPO.OP.230 Standardowe procedury operacyjne:

- (a) Przed rozpoczęciem operacji specjalistycznej operator dokonuje oceny ryzyka, oceniając złożoność działania, aby określić zagrożenia i powiązane ryzyko nieodłącznie związane z daną operacją oraz ustanowić środki ograniczające ryzyko
- (b) W oparciu o ocenę ryzyka operator opracowuje standardowe procedury operacyjne (SOP), które są właściwe dla danej operacji specjalistycznej i używanego statku powietrznego, z uwzględnieniem podczęści E. SOP stanowią część instrukcji operacyjnej lub osobny dokument. SOP są regularnie weryfikowane i aktualizowane, stosownie do przypadku.
- (c) Operator zapewnia wykonywanie operacji specjalistycznych zgodnie z SOP.

AMC2 SPO.OP.230 – szablon do opracowania SOP

GM1 SPO.OP.230 – szablony do:

1. SOP opartego o analizę ryzyka
2. oceny ryzyka
3. określenia zagrożeń
4. sposobów minimalizowania (zagrożeń)
5. rejestru zagrożeń

Part SPO

Podczęść E – Wymagania szczególne:

SPO.SPEC.HESLO – Helicopter External Sling Load Operations

SPO.SPEC.HEC – Human External Cargo

SPO.SPEC.PAR – Parachute operations

SPO.SPEC.ABF – Aerobatic Flights

AMC i GM – bardzo szczegółowe dla dwóch pierwszych typów operacji!!! Dla kolejnych też są.

FAQ

P. Czy można zgłosić jeden samolot w dwóch różnych deklaracjach, z przeznaczeniem do różnych operacji w każdej z nich?

O. Tak, nie ma przeciwwskazań do takich zgłoszeń. Obaj operatorzy muszą tylko spełniać wymagania dotyczące zgłaszanej działalności lub uzyskania zezwolenia na SPO HR.

FAQ

P. Czy SP znajdujący się w AOC może być używany na podstawie zgłoszenia SPO tylko przez tego samego operatora?

O. Nie, nie ma takiego ograniczenia. W przypadku użytkowania SP wpisanego do AOC, jest możliwe zgłoszenie go przez innego operatora SPO. Jednakże, posiadacz AOC musi mieć w swojej I.O. opisaną procedurę przekazania swojego SP do innego rodzaju działalności.

FAQ

P. Czy podczas wykonywania operacji SPO można zabrać na pokład pasażera?

O. Podczas wykonywania operacji specjalistycznych na pokładzie statku powietrznego mogą się znajdować tylko takie osoby, którym przypisano określone zadanie do wykonania: załoga + specjaliści zadaniowi. Pasażerowie mogą być przewożeni tylko przez posiadacza AOC. Ale, to nie oznacza, że jeżeli posiadacz AOC zgłosił również działalność SPO to może podczas operacji specjalistycznych wozić pasażerów. Liczy się charakter lotu czyli przewóz lub SPO.

FAQ 2 / 3

P. Czy operator z „kraju trzeciego” może prowadzić komercyjne/niekomercyjne operacje specjalistyczne w kraju członkowskim?

O. Nie ma przepisów europejskich, które by regulowały ten problem. Kwestie operatorów z państw trzecich pozostają w gestii nadzorów w oparciu o przepisy narodowe.

FAQ

P. Czy podczas wykonywania operacji HESLO należy używać do tej działalności tylko i wyłącznie certyfikowanego wyposażenia (jakkolwiek niewymaganego przez podczęść IDE)?

O. Podczęść IDE odnosi się ogólnie do wyposażenia wymaganego do lotu. Specyficzne wyposażenie dla operacji HESLO (i innych również) jest określone w podczęści SPO.SPEC.

Chociaż nie wspomniano tego wprost to w przypadku każdego wyposażenia montowanego do operacji specjalistycznych, wymagana będzie akceptacja wynikająca z przepisów zdolności do lotu.

Również w GM1 SPO.IDE.A.100(c) wyjaśniono, że każdy przyrząd lub element wyposażenia, nawet jeżeli nie jest wymagany przez podczęść IDE, nie jest zwolniony ze spełnienia wymagań odpowiednich przepisów zdolności do lotu.

Co więcej, AMC1 SPO.HESLO.100 zaleca żeby każdy dodatkowy element użyty do HESLO był wykonany zgodnie z przyjętymi w przemyśle lotniczym standardami.

SPO vs AWC

▶ Różnice:

- Nie ma certyfikacji
- Odpowiedzialność za zgodność z przepisami – OPERATOR
- Zgłoszenie = rozpoczęcie działalności

▶ Podobieństwa:

- Nadzór ze strony ULC
  - Audyty
  - Inspekcje (w tym niezapowiedziane)

Dziękuję za uwagę